
تحلیل عوامل مؤثر بر استعدادیابی فوتبال در لیگ آسیاویژن استان تهران

بهزاد سهیلی^{۱*}، سجاد دوستداری^۲

ص.ص: ۱۰۶-۹۱

تاریخ دریافت: ۹۷/۱۰/۰۳

تاریخ تصویب: ۹۸/۰۵/۲۶

چکیده

استعدادیابی بخشی از فرایند انتخاب ورزشکاران نخبه است. هدف از انجام این پژوهش، تحلیل عوامل مؤثر بر استعدادیابی فوتبال در لیگ آسیاویژن استان تهران بود. جامعه آماری این پژوهش کلیه ۴۸ مربی تیم‌های پایه این لیگ بودند و با توجه به حجم کوچک جامعه آماری از روش نمونه‌گیری کل شمار استفاده شد. بعد از کنار گذاشتن پرسشنامه‌های مخدوش، در نهایت ۴۰ پرسشنامه محقق ساخته مورد تحلیل نهایی قرار گرفت. روایی صوری و محتوایی پرسشنامه با استفاده از نظرات خبرگان تایید و پایایی آن با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۶ گزارش گردید. برای تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و استنباطی (آزمون‌های دو و فریدمن) در نرم‌افزار SPSS استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد که بین عوامل احصاء شده برای استعدادیابی و پرورش استعدادها در فوتبال تفاوت معناداری وجود دارد. مهمترین عوامل برای استعدادیابی و پرورش استعدادها در فوتبال تشکیل کمیته تخصصی استعدادیابی فوتبال در باشگاه‌ها، تشکیل مدرسه شبانه روزی تخصصی فوتبال و برگزارکردن مسابقات منظم لیگ کشوری در رده‌های مختلف سنی است. و همچنین دامنه سنی ۸ تا ۱۰ سال بهترین دامنه سنی برای استعدادیابی در فوتبال است.

واژه‌های کلیدی: بهره‌وری، منابع انسانی، عوامل مدیریتی

^۱ . استادیار مدیریت ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ملارد، تهران، ایران

^۲ . کارشناس ارشد مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، تهران،

ایران

* ایمیل نویسنده مسئول، behzad_soheily@yahoo.com

مقدمه

استعداد در فرهنگ لغت به معنایی توانایی ویژه و طبیعی و ظرفیت دستیابی به موفقیت تعریف شده است. با بهره‌گیری از این تعریف، استعدادیابی ورزشی را می‌توان شناسایی پتانسیل‌های بالقوه انسانی که تحت تاثیر عوامل مختلف ژنتیکی، جسمانی و رفتاری قرار دارد معرفی کرد (۱). استعداد ورزشی برخوردار از مهارت‌های ورزشی بالاتر از حد متوسط در مقایسه با سایر رقبای همان رده سنی و نیز ظرفیت موفقیت در یک سطح رقابتی بالاتر است و استعدادیابی فرآیندی است که از طریق آن نوجوانان و جوانان ارزیابی می‌شوند و به شرکت در رشته ورزشی مناسب که امید موفقیت بیشتری از آنها می‌رود تشویق و هدایت می‌شوند (۲).

استعدادیابی یکی از مهمترین وظایف مربیان فوتبال تلقی می‌گردد (۳). هنوز اکثر باشگاه‌ها و نهاد های ورزشی بر داده های ذهنی ارزیابی مربی تکیه دارند (۵،۴). شناخت کافی از علوم ورزشی در رسیدن به اوج موفقیت ورزشی دارای اهمیت بسیاری است، از جمله وظایف مربیان غیر از آگاهی از علوم ورزشی و نقش آن در موفقیت‌های ورزشی، توانایی آنها در شناسایی نیروهای مستعد برای رشته‌های ورزشی مورد نظر است که به نظر بیشتر صاحب‌نظران و متخصصان عاملی بسیار مهم و پیش‌نیاز اولیه و لازم برای موفقیت در ورزش است. بی توجهی به برخی از این عوامل یا پیش‌نیازهای اولیه و تعیین کننده که تحت عنوان استعدادیابی مطرح است اگرچه احتمال موفقیت را ناممکن نمی‌سازد اما محدود و ضعیف خواهد کرد (۶). استعدادیابی فرآیندی است که از طریق آن کودکان به شرکت در فعالیت ورزشی تشویق می‌شوند که در آن ورزش قابلیت کسب موفقیت را دارند و در این راستا تعیین و ارزیابی پارامترهایی که سطح توانایی و ظرفیت کودک را نشان دهد دارای اهمیت است (۷). با اینحال استعدادیابی در فوتبال فرایندی پیچیده و چند وجهی است. استعدادیابی فوتبال مفهومی فوق العاده دشوار برای اندازه‌گیری است (۸). اثربخشی فرآیند استعدادیابی درگرو پیوستگی، آمیختگی و همراهی سه مرحله بهم پیوسته شناسایی، هدایت و حمایت افراد مستعد است (۹). مارتیندال، کولینز و دوبنی (۲۰۰۵) چهار عامل مهم در فرآیند پرورش استعدادها را اهداف و روش‌های بلند مدت، دامنه گسترده‌ای از حمایت‌ها و تشکیلات منسجم، تمرکز بر پرورش مناسب و نه بر انتخاب سریع و تمرکز بر تفاوت‌های فردی در رشد معرفی کرده‌اند (۱۰). ارشم و رادینا (۱۳۸۵) روند کلی استعدادیابی در ورزش را در چهار مرحله بیان کرده اند که عبارتند از:

۱- مرحله نمونه‌برداری: این مرحله در اکثر رشته‌های ورزشی در سنین ۶ تا ۱۳ سالگی است، در این مراحل بچه‌ها باید به قصد لذت و تفریح به ورزش بپردازند و تخصصی کردن تمرینات در این مرحله تاثیرات منفی را به‌جای خواهد گذاشت.

۲- مراحل ویژه: این مرحله در اکثر رشته‌های ورزشی در سنین ۱۳ تا ۱۵ سالگی است، در این مرحله تمرکز بر روی یک یا دو رشته ورزشی است و تخصصی کردن تمرینات تا حدودی مشهود است.

۳- مرحله سرمایه‌گذاری: این مرحله در اکثر رشته‌های ورزشی در سنین ۱۵ تا ۱۸ سالگی است، در این مرحله تمرینات به طور کاملاً تخصصی انجام می‌شود و هدف رسیدن به سطح نخبگی در یک رشته ورزشی می‌باشد.

۴- مرحله تکامل: این مرحله در سنین بالاتر از ۱۸ سال است و هدف پرورش یا نگهداری از مهارت‌ها است (۱۱). موفقیت در ورزش قهرمانی در گرو حداقل ۳ عامل است: ۱. استعداد ذاتی مناسب، ۲. شرایط روانی مطلوب، ۳. تسلط به مهارت‌های تکنیکی (۱۲). پیش‌نیاز داشتن ورزشکارانی نخبه، شناسایی و پرورش استعدادها است، بعد از شناسایی استعدادها آنها باید در مسیر پرورش و تبدیل شدن به ورزشکاران نخبه قرار گیرند. قطعاً عدم توجه به این فرآیند مسیر ایجاد یک ورزشکار نخبه را دچار اختلال خواهد کرد. از آنجا که استعدادها تا حدودی اختصاصی هستند فردی ممکن است برای یک فعالیت خاص مستعد و برای فعالیت دیگر کم‌استعداد باشد، دامنه استعداد در برخی افراد گسترده و در برخی افراد دیگر محدود است، گروهی ممکن است فقط در یک رشته ورزشی مستعد باشند درحالی که گروهی دیگر ممکن است در چند رشته ورزشی استعداد داشته باشند (۱۳).

با توجه به تمایزی که بین استعدادیابی و پرورش استعدادها وجود دارد، می‌توان گفت که استعدادیابی گام اول برای پرورش استعدادها است. بسیاری از باشگاه‌ها بازیکنان مستعد را در سنین نسبتاً پایین شناسایی می‌کنند و به صورت تخصصی آموزش می‌دهند تا توانایی‌های آنان را پرورش دهند، بنابراین انتخاب، رشد و راهنمایی حرفه‌ای بازیکنان جوان در صدر اولویت‌های بسیاری از باشگاه‌های سطح اول قرار گرفته است تا بتوانند مقام و وضعیت تجاری و ورزشی خود را حفظ کنند (۱۴). الگوی استعدادیابی ورزشی مدونی در ایران وجود ندارد و نهاد و مسئول این مقوله مهم در ورزش مشخص نمی‌باشد. علاوه براین، تنها معیار استعدادیابی ورزشی، نتایج مسابقات و جشنواره‌های ورزشی است که آن نیز به دلیل کمبود تعداد مسابقات، بویژه در سطح آموزشگاه‌ها و نیز نبود معیارهای مناسب جهت انتخاب افراد مستعد باعث شده است که فرآیند استعدادیابی بسیار کمرنگ باشد (۱۵).

در مورد استعدادیابی ورزشی سن همیشه به عنوان یک عامل مهم مطرح بوده است، بدیهی است که عدم توجه به سن در فرآیند استعدادیابی، حتی در صورت لحاظ کردن کلیه جوانب آن نتیجه مطلوبی کسب نخواهد شد. توجه به سن، تخصص‌گرایی و رسیدن به اوج عملکرد از عوامل بسیار مهم در فرآیند استعدادیابی علمی و صحیح محسوب می‌شود.

سن شروع تمرینات در فرآیند استعدادیابی از اهمیت خاصی برخوردار است، ماه‌های تولد قهرمانان رشته‌های مختلف را مطالعه کرده‌اند و متوجه شده‌اند افرادی که در ماه‌های پیش از شروع فصل مسابقه به دنیا آمده‌اند بیشتر به سطوح قهرمانی راه یافته‌اند به دلیل اینکه این افراد در سالی که در رشته ورزشی خاص انتخاب شده‌اند ۸ تا ۱۲ ماه فرصت بیشتری برای کسب تجربه و مهارت در مقایسه با دیگران داشته‌اند. به عنوان مثال، در کشور بلژیک فدراسیون فوتبال ماه انتخاب استعدادها را اول ژانویه قرار داده است (۱۶). متأسفانه یکی از مهمترین مشکلات استعدادیابی در رشته فوتبال در ایران نبود کمیته‌های تخصصی استعدادیابی در باشگاه‌ها می‌باشد (۱۷).

جارور (۱۹۸۲) در مقاله‌ای تحت عنوان "آیا شناسایی استعدادها ضروری است" بیان می‌کند که در حال حاضر استعدادیابی در اکثر کشورها برای مربیان به مفهوم استفاده از آزمون ساده میدانی قابل اجرا است و مشکل اساسی این است که نظام غیرقابل انعطاف‌پذیر آموزش و پرورش در اکثر کشورها نمی‌تواند استعدادهای بالقوه را حتی اگر شناسایی شوند پرورش دهد، در حالی که موفقیت شوروی سابق در

استعدادیابی به خاطر این بود که نظام آموزش و پرورش از طریق مدارس ویژه ورزش در زمینه استعدادیابی کاملاً هماهنگ عمل کرد و طرح استعدادیابی ۸ تا ۱۰ ساله‌ها، مرحله انتخاب مقدماتی برای ۱۰ تا ۱۲ ساله‌ها و انتخاب رشته ورزشی ویژه ۱۳ تا ۱۴ ساله‌ها که بر اساس آزمون و مدل‌های مهارتی مناسب تدوین شده بود برای رشته‌های مختلف ورزشی اجرا کرد (۱۸).

به خاطر نیاز به حداقل ۵ سال تمرین و یا بیشتر برای رسیدن به یک سطح دلخواه و کارآمد در ورزش، محدودیت‌های سنی برای رسیدن به اوج اجرا در ورزش مهم به نظر می‌رسد و ورزشکار مستعد باید خیلی زود شناسایی شوند تا به سطوح بالا اجرا در ورزش برسند (۱۹).

مالینا مدیر موسسه جوانان آمریکا می‌گوید: در آمریکا همه به ورزش تشویق می‌شوند، سن و خواستن دو شرط برای پرداختن به ورزش است، مربیان از طریق مشاهده جوانان را بر اساس سن و مهارت دسته‌بندی می‌کنند و استعدادیابی به صورت رسمی صورت نمی‌گیرد بلکه انتخاب افراد مستعد به صورت غیررسمی انجام می‌پذیرد و اسم این روند انجمن پایه^۱ است (۲۰).

شرایط چندی برای موفقیت در ورزش مدرن امروزی وجود دارد یکی از کلیدی‌ترین آنها استعداد ذاتی افراد است. شناسایی و کشف به موقع و زود هنگام استعدادها موثرترین و مهم‌ترین عامل موفقیت در ورزش معاصر است (۲۰). مشخص کردن استعدادها برای ورزش‌های میدانی در سنین ابتدایی یک فرآیند مکانیکی است این فرآیند در ورزش‌های تیمی نسبت به ورزش‌های انفرادی (مانند دوومیدانی، شنا و دوچرخه سواری) پیچیده‌تر است، علاوه بر این موفقیت در رشته فوتبال نیز به گروهی از عوامل خارجی مانند فرصت‌های تمرین، دور ماندن از آسیب‌دیدگی، طبیعت مربیگری، برخورداری از مشاوره اثر بخش در جریان سال‌های رشد و نهایتاً عوامل شخصیتی، اجتماعی و فرهنگی بستگی دارد (۱۶).

در بسیاری از باشگاه‌های ایران دیده می‌شود که بازیکنان مستعد را شناسایی می‌کنند و با هزینه‌های کلان آنها را در رده‌های پایه در اختیار می‌گیرند، ولی با پایان یافتن شرایط سنی این بازیکنان برای بازی در تیم‌های پایه از طرف باشگاه‌ها کنار گذاشته می‌شوند، این امر باعث هدر رفتن سرمایه باشگاه می‌شود. یکی از دلایل کندی پیشرفت فوتبال ایران و عدم توجه کافی باشگاه‌ها به رده‌های پایه و سرمایه‌گذاری بر روی آنها می‌تواند همین عدم توجه به فرآیند پرورش استعدادها باشد، چون که فرآیند استعدادیابی و پرورش استعدادها را به طور کامل انجام نمی‌دهند و این باعث می‌شود که توجه به این امر برای باشگاه‌ها توجیه‌پذیری اقتصادی نداشته باشد. طبق تحقیقات انجام شده حداقل سنی که بازیکن فوتبال می‌تواند به اوج عملکرد در فوتبال برسد سن ۲۲ سالگی است، این در حالی است که در ایران بازیکنان فوتبال در سن ۲۱ سالگی (زمانی که شرایط سنی آنها برای بازی کردن در رده سنی امید به اتمام می‌رسد) که باشگاه‌ها باید نهایت توجه و حمایت را از آنها انجام دهند تا به اوج عملکرد در فوتبال برسند، به دلیل نداشتن برنامه اصولی و مبتنی بر پرورش استعدادها، بازیکنانی که سال‌ها روی آنها سرمایه‌گذاری کرده‌اند از باشگاه‌ها کنار گذاشته می‌شوند و بسیاری از آنها از دنیای فوتبال فاصله می‌گیرند. این امر به فوتبال ملی و سرمایه باشگاه‌های کشور صدمات زیادی وارد کرده است که در صورت

درک درست از فرآیند استعدادیابی و پرورش استعدادها باشگاه‌ها می‌توانند از آن به عنوان یک فرصت استفاده کنند و به وضعیت اقتصادی خود سر و سامان ببخشند.

سازمان‌های ورزشی در کشورهای زیادی از سراسر دنیا، مراکز آموزشی ویژه یا تخصصی را ایجاد کرده‌اند که در آن استعدادهای جوان منتخب تحت نظارت مربیان با تجربه به منظور تبدیل شدن به ورزشکاران حرفه‌ای و پیوستن به تیم‌های ملی جوانان تمرین می‌کنند (۲۱). بازیکنان خوب یک شبه خلق نمی‌شوند، بلکه استعدادها و توانایی‌های طبیعی بایستی پرورش یافته تا پتانسیل و استعدادهای نهانی خود را واقعیت بخشند. فرایندهایی که موفقیت ورزشکاران را در هر ورزشی شکل می‌دهند، مطابق واکنش آنها به تعاملات و محرک‌های متعدد محیطی است که روزانه ارائه می‌شود. در نتیجه، بسیار مهم است که بازیکن را به عنوان یک موجود چند عاملی در نظر گرفت و ارزیابی کرد که آیا او قادر به انطباق با شرایطی است که برای او ارائه شده است. یکی از بزرگترین چالش‌های فوتبال، فقدان حمایت علمی در ساختارهای توسعه است (۲۲).

با توجه به اینکه به نظر می‌رسد یکی از معضلات فوتبال کشور که باعث شده است در سال‌های اخیر شاهد حضور بازیکن ستاره در تیم ملی و باشگاه‌ها نباشیم، عدم توجه به پرورش استعدادها است. همچنین، محققان بیان داشته‌اند که برای استعدادیابی در ورزش ایران از روش گلخانه‌ای استفاده می‌شود که روش مناسبی برای پرورش استعداد نیست (۱۲). علاوه بر این، شواهد موجود نشان دهنده این است که فرآیند پرورش استعدادها از سوی نهادهای ذیربط مورد غفلت قرار گرفته است. بنابراین این پژوهش در صدد پاسخ به این سوال است که وضعیت استعدادیابی را در وضع موجود و وضع مطلوب مورد بررسی قرار دهد تا دست‌اندرکاران استعدادیابی فوتبال کشور را با محدودیت‌های استعدادیابی در وضعیت موجود آگاه کند و فرآیند استعدادیابی در شرایط مطلوب را برای برنامه‌ریزی هرچه بهتر و اصولی‌تر پیشنهاد کند، همچنین این پژوهش راهکارها یا عوامل مؤثر را برای پرورش استعدادهای فوتبال ارائه می‌نماید.

روش‌شناسی تحقیق

این پژوهش از نوع تحقیقات توصیفی-تحلیلی می‌باشد، که از نظر هدف کاربردی و از نظر موقعیت میدانی است. هدف از تحقیق حاضر، تحلیل عوامل مؤثر بر استعدادیابی و پرورش استعدادها در رشته فوتبال است. با توجه به اینکه مربیان رده‌های سنی پایه بیشتر با فرآیند استعدادیابی و پرورش استعدادها درگیر هستند، کلیه مربیان تیم‌های پایه فوتبال لیگ آسیاویژن استان تهران در رده‌های نوجوانان، جوانان و امید (۴۸ مری)، جامعه آماری این پژوهش می‌باشند که با توجه به حجم کوچک جامعه آماری از روش نمونه‌گیری کل شمار استفاده شد. پرسشنامه محقق ساخته با استفاده از نظرات اساتید و مربیان تدوین شد و در نهایت ۴۰ پرسشنامه مورد تحلیل نهایی قرار گرفت. بدین منظور به دلیل نبودن پرسشنامه استاندارد در این زمینه، با استفاده از نظرات اساتید تربیت بدنی و علوم ورزشی و مربیان فوتبال پرسشنامه محقق ساخته طراحی شد، اعتبار صوری و محتوایی پرسشنامه توسط اساتید تربیت بدنی و مربیان فوتبال مورد تایید قرار گرفت، و ضریب پایایی آن با استفاده از فرمول آلفا کرونباخ ۰/۸۶

محاسبه گردید. تعداد سوال یا عوامل در نظر گرفته شده در پرسشنامه برای یازده قسمت ۹۰ سوال است، که برای قسمت ویژگی‌های شخصی ۶ سوال، روند استعدادیابی ۱۹ سوال، اهمیت شاخص‌های استعدادیابی ۶ سوال، اهمیت زیرشاخص آنتروپومتریک، اهمیت زیرشاخص جسمانی - حرکتی ۵ سوال، اهمیت زیر شاخص روانشناختی ۵ سوال، اهمیت زیر شاخص‌های مهارتی تکنیک فردی ۵ سوال، اهمیت زیر شاخص‌های مهارتی - تاکتیک فردی ۵ سوال، اهمیت زیر شاخص‌های جامعه‌شناختی ۵ سوال، قسمت راهکارها برای پرورش استعدادها ۱۴ سوال، مشکلات نظام استعدادیابی کشور ۱۴ سوال، و ارائه پیشنهاد برای استعدادیابی و پرورش استعدادها فوتبال ۱ سوال در نظر گرفته شده است. غیر از قسمت‌های ذکر شده، در قسمت‌های شاخص‌های استعدادیابی، راهکارها برای پرورش استعدادها و مشکلات استعدادیابی کشور، یک قسمت تحت عنوان سایر عوامل مهم از نظر مربی در پرسشنامه بصورت سوال باز در نظر گرفته شده است، که اگر از نظر مربی عوامل مهم دیگری وجود دارد به آن اضافه کند. برای سنجش و ارزیابی متغی‌های موجود در پرسشنامه از مقیاس‌های مختلفی استفاده شده است. در اندازه‌گیری سن مربیان و تجارب مربیگری از مقیاس نسبی، برای متغیرهای مدرک تحصیلی، نوع مدرک تحصیلی، رده مربیگری، درجه و سطح مربیگری و متغیرهای مربوط به روند استعدادیابی از مقیاس اسمی استفاده شده است و همچنین به منظور ارزیابی متغیرهای موجود در شاخص‌های ارائه شده، ارائه راهکارها برای پرورش استعدادها و مشکلات استعدادیابی در کشور از مقیاس رتبه ای (لیکرت) اساتفاده شده است. برای جمع آوری اطلاعات، محقق با حضور در محل برگزاری مسابقات لیگ فوتبال آسیا ویزن استان تهران، مراجعه به دفتر باشگاه‌ها و آکادمی‌های فوتبال باشگاه‌ها بعد از توضیح کامل درباره پرسشنامه، آن را در بین مربیان توزیع کرده و بعد از یک هفته اقدام به جمع‌آوری پرسشنامه‌ها نموده است. بعد از دریافت اطلاعات از آزمودنی‌ها، و بررسی پرسشنامه‌ها توسط محقق، ۸ پرسشنامه به دلیل کامل نبودن جواب پرسشنامه از روند بررسی خارج شده است. با استفاده از نرم‌افزار (Excel) و (Spss) از طریق آمار توصیفی میانگین، انحراف استاندارد، جدول و نمودار و آمار استنباطی آزمون "خی‌دو" و آزمون "فریدمن" اقدام به تجزیه و تحلیل اطلاعات به منظور تحلیل عوامل موثر بر استعدادیابی و پرورش استعدادها در فوتبال نموده است.

یافته های تحقیق

بر اساس یافته‌های توصیفی پژوهش، ۴۲/۵ درصد از مربیان فاقد تحصیلات آکادمیک، و ۵۷/۵ دارای تحصیلات آکادمیک می‌باشند. در زمینه مدرک مربیگری، کمترین مدرک، مربوط به مدرک مربیگری بین‌المللی FIFA (مربیگری حرفه‌ای) با صفر درصد و بیشترین مدرک مربوط به مدرک مربیگری B کنفدراسیون فوتبال آسیا (AFC)، با ۴۲/۵ درصد می‌باشد. میانگین سنی و سابقه مربیگری مربیان در جدول (۱) اشاره شده است.

متغیر	حداکثر	حداقل	میانگین	انحراف استاندارد
سن	۵۶	۲۲	۳۷	۹/۴
سابقه	۳۰	۲	۱۱/۷	۷/۱۳

یافته‌های توصیفی

۷۰ درصد مربیان اظهار داشته‌اند که در کشور الگوی مشخصی برای استعدادیابی فوتبال وجود ندارد، در صورتی که ۹۲/۵ درصد اظهار داشته‌اند که داشتن الگو برای استعدادیابی در فوتبال ضروری است. ۵۷/۵ درصد از مربیان با روش‌های علمی استعدادیابی فوتبال آشنایی ندارند، و فقط ۵ درصد از مربیان با استفاده از روش‌های علمی استعدادیابی بازیکنان خود را انتخاب می‌کنند، در صورتی که ۴۵ درصد از مربیان اظهار داشته‌اند که روش علمی استعدادیابی بهترین روش برای استعدادیابی در فوتبال است، و ۷۰ درصد از مربیان با تست‌گیری بازیکنان خود را انتخاب می‌کنند. ۶۰ درصد از مربیان آموزش و پرورش را مسئول استعدادیابی می‌دانند، در صورتی که ۵۲/۵ درصد از مربیان اظهار داشته‌اند که در شرایط فعلی باشگاه‌ها فرآیند استعدادیابی را انجام می‌دهند. ۵۲/۵ درصد از مربیان، معلمین ورزش را مناسب‌ترین گروه برای استعدادیابی در فوتبال معرفی کرده‌اند. نمونه پژوهشی حاضر باشگاه‌ها و آموزش و پرورش را به طور مساوی مسئول پرورش استعدادها می‌دانند، در صورتی که ۵۷/۵ درصد از مربیان اظهار داشته‌اند که در شرایط فعلی باشگاه‌ها فرآیند پرورش استعدادها را انجام می‌دهند.

یافته‌های استنباطی

با توجه به جداول (۲) و (۳) ضریب آزمون خی‌دو (۱۱/۴۵) در سطح آلفای ۵ صدم معنادار می‌باشد، و دامنه سنی ۸ تا ۱۰ سال بهترین دامنه سنی برای استعدادیابی در فوتبال است.

جدول ۲- سنین استعدادیابی در فوتبال

دامنه سنی	حداکثر	حداقل	میانگین	انحراف استاندارد
بین ۸-۱۰ سال	۵۷/۵	۲۳	۱۳/۳	۹/۷
بین ۱۰-۱۲ سال	۲۷/۵	۱۱	۱۳/۳	-۲/۳
بین ۱۲-۱۴ سال	۱۵/۰	۶	۱۳/۳	-۷/۳
کل	۱۰۰/۰	۲		

جدول ۳- آزمون خی‌دو مربوط به سنین استعدادیابی در فوتبال

تعداد	آزمون خی دو	درجه آزادی	سطح معناداری
۴۰	۱۱/۴۵	۲	۰/۰۰۳

با توجه به جداول (۴) و (۵) ضریب آزمون خی دو (۲۷/۷۰) در سطح آلفای ۵ صدم معنادار می باشد، و آموزش و پرورش باید متولی اصلی استعدادیابی در فوتبال باشد.

جدول ۴- ارگان های متولی استعدادیابی در فوتبال

ارگانها	درصد	فراوانی مشاهده شده	فراوانی مورد انتظار	باقیماندهها
فدراسیون فوتبال	۲۰/۰	۸	۱۰/۰	-۲/۰
آموزش و پرورش	۶۰/۰	۲۴	۱۰/۰	۱۴/۰
وزارت ورزش و جوانان	۱۰/۰	۴	۱۰/۰	-۶/۰
باشگاهها	۱/۰	۴	۱۰/۰	-۶/۰
کل	۱۰۰/۰	۴۰		

جدول ۵- آزمون خی دو مربوط به ارگان های متولی استعدادیابی در فوتبال

تعداد	آزمون خی دو	درجه آزادی	سطح معناداری
۴۰	۲۷/۲۰	۳	۰/۰۰۵

با توجه به جداول (۶) و (۷) ضریب آزمون فریدمن (۹۷/۴۶) در سطح آلفای ۵ صدم معنادار می باشد، و کمیته تخصصی استعدادیابی فوتبال مهمترین راهکار، و ایجاد یک گروه سنی دیگر بعد از رده سنی امید در باشگاهها کم اهمیت ترین راهکار برای استعدادیابی و پرورش استعدادها در فوتبال است.

جدول ۶- عوامل استعدادیابی و پرورش استعدادها در فوتبال

عوامل پرورش استعدادها	میانگین رتبه ای
تشکیل مدرسه شبانه روزی تخصصی فوتبال	۸/۸۶
برگزار کردن لیگ فوتبال دانش آموزان	۷/۳۲
برگزار کردن مسابقات بین مدارس فوتبال	۷/۰۹
الزام کردن تمام باشگاهها در لیگ برتر و لیگ یک به داشتن آکادمی فوتبال	۸/۶۵
الزام کردن تمام باشگاهها در لیگ برتر و لیگ یک به داشتن تیم در تمام رده های	۸/۶۵

سنی	
۸/۲۲	الزام کردن تمام باشگاه‌ها در لیگ برتر و لیگ یک به داشتن تیم ب
۷/۶۳	الزام کردن قرار گرفتن بازیکنان رده جوانان و امید خود باشگاه در لیست تیم بزرگسالان
۷/۶۳	تشکیل اردوهای منظم برای بازیکنان نخبه غیر ملی‌پوش
۸/۹۰	تشکیل کمیته تخصصی استعداد یابی فوتبال در باشگاه‌ها
۸/۴۱	تشکیل آکادمی فوتبال استانی در تمامی استان‌ها
۸/۷۳	برگزار کردن مسابقات منظم لیگ کشوری در رده‌های مختلف سنی
۵/۷۳	محدود کردن سهمیه باشگاه‌ها در جذب بازیکنان جدید در فصل نقل و انتقالات
۴/۵۸	افزایش شرایط سنی تیم امید
۴/۶۰	ایجاد یک گروه سنی دیگر بعد از رده سنی امید در باشگاه‌ها

جدول ۷- آزمون فریدمن مربوط به عوامل استعدادیابی و پرورش استعدادها در فوتبال

تعداد	ضریب آزمون فریدمن	درجه آزادی	سطح معناداری
۴۰	۹۷/۴۶	۱۳	۰/۰۵

بحث و نتیجه گیری

پیشینه پژوهش‌ها و بررسی ادبیات مربوطه نشان می‌دهد که در بسیاری از کشورها ضرورت وجود نظام استعدادیابی در فوتبال احساس می‌شود و از برنامه مشخص و نظامدار برای کشف و پرورش افراد مستعد استفاده می‌شود، ولی هنوز یک روش متداول و جهان‌شمول استعدادیابی فوتبال که مورد توافق در سطح جهان باشد وجود ندارد. نتایج بدست آمده از این پژوهش نشان می‌دهد که در ایران الگوی مشخصی برای استعدادیابی فوتبال وجود ندارد، و وجود چنین الگویی لازم و ضروری است. برای آن که روندی مشخص و موفقیت‌آمیز در فرآیند استعدادیابی فوتبال داشته باشیم، نیازمند تدوین الگوی مناسبی برای استعدادیابی فوتبال هستیم که ضمن آگاهی دادن از مسیر حرکت به سوی موفقیت، بتواند از هر گونه موازی‌کاری و دوباره‌کاری‌هایی که توسط ارگان‌های متولی استعدادیابی انجام می‌شود ممانعت به عمل آورد. برای تدوین و طراحی یک الگوی مناسب استعدادیابی در فوتبال مسئولین فدراسیون فوتبال، وزارت ورزش و جوانان و وزارت آموزش و پرورش باید با تعامل کامل با دانشگاه‌ها یک الگوی مناسب استعدادیابی فوتبال طراحی کنند، این الگوی استعدادیابی باید داری روندی مشخص باشد و نقشه راه موفقیت فوتبال کشور را برای مسئولان فوتبال کشور مشخص کند.

نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد که دامنه سنی ۸ تا ۱۰ سال بهترین دامنه سنی برای استعدادیابی در فوتبال است، قراخانو و افضل پور (۱۳۸۶) ۱۰ سال را بهترین سن برای استعدادیابی در فوتبال معرفی کرده است (۲۳). مهدی پور و زربخش (۱۳۹۱) در پژوهش خود به این نتیجه رسیده‌اند که استعدادیابی در فوتبال در سنین ۱۰ تا ۱۲ سالگی (که این سنین را سال‌های طلایی معرفی کرده‌اند) باید انجام شود (۲۴). تحقیقات نشان داده است که افراد برای رسیدن به اوج موفقیت و نخبه شدن در ورزش

باید ۱۰ سال تمرین مستمر داشته باشند (۲۵)، چون که بازیکنان به ۱۰ سال فرصت زمانی برای تمرین کردن احتیاج دارند تا به سطح نخبگی در ورزش برسند، باید در سنین پایین استعدادیابی شوند و در روند پرورش استعدادها قرار گیرند، رسیدن به سطح نخبگی در سنین پایین باعث می‌شود که این بازیکنان زودتر به سطوح بالای عملکرد ورزشی خود برسند، عمر ورزش حرفه‌ای آنها افزایش یابد و فرصت عرضه آنها به صنعت فوتبال افزایش یابد و ... ، این امر علاوه بر این که منافع اقتصادی برای باشگاه‌ها دارد، باعث رشد و شکوفایی فوتبال کشور و کسب افتخار در میادین بین‌المللی خواهد شد. یکی از الزامات استعدادیابی بازیکنان در سنین پایین داشتن مدارس فوتبال است در حالی که نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که تعداد مدارس فوتبال زیر ۱۰ سالی که در باشگاه‌های نمونه پژوهشی حاضر مشغول به فعالیت هستند بسیار اندک است، فدراسیون فوتبال با ملزم کردن باشگاه‌ها و هیئت‌های فوتبال به احداث مدارس فوتبال در سنین پایین می‌تواند در روند شناسایی بازیکنان مستعد فوتبال تاثیر مثبتی داشته باشد.

نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که آموزش و پرورش باید نقش اساسی در استعدادیابی فوتبال داشته باشد، که با نتایج تحقیق قراخانو و افضل پور (۱۳۸۶) همسویی دارد. آموزش و پرورش ارگانی است که به دلیل ارتباط مستقیم و متقابل با دانش آموزان می‌تواند بهتر از هر نهاد دیگری استعدادهای ورزشی دانش آموزان را کشف کند و به ورزش قهرمانی و حرفه‌ای کشور معرفی کند، با توجه به فرصتی که در اختیار آموزش و پرورش قرار دارد (دانش‌آموزان را از سن ۷ سالگی و در ۹ ماه از سال در اختیار دارد) باید با یک برنامه‌ریزی اصولی و بلند مدت بازیکنان مستعد را شناسایی کند و در مسیر پرورش استعداد قرار دهد.

استعدادیابی در ورزش قهرمانی کشور با تنگناها و چالشهایی همچون نگاه مدیران و مسئولان ورزش کشور به ورزش مدارس به عنوان پایه ورزش قهرمانی، فعالیت پایگاههای قهرمانی و مراکز استعدادیابی، حضور بخش خصوصی در استعدادیابی ورزش قهرمانی، فعالیت باشگاههای ورزشی در پرورش استعداد، تاثیر مسائل سیاسی بر عملکرد سازمانها و نهادهای مجری استعدادیابی، فقدان نظام جامع حمایت از ورزشکاران و مربیان نخبه، فقدان شایسته‌سالاری در تعیین مدیران و مربیان ورزشی کشور، فقدان طرح یکپارچه، اجرایی و ساختارمند در استعدادیابی وضعیت اقتصادی معیشتی خانواده‌های دارای استعداد، محدودیتهای حاکم بر فعالیتهای ورزشی بانوان، امکانات و تجهیزات مناسب برای استعدادیابی و آمایش و قطب‌بندی ورزشها در نقاط مختلف کشور مواجه است (۲۶). اسدی و همکاران (۱۳۹۶) در بررسی موانع استعدادیابی در ورزش ایران ۷۰ مانع را بر اساس اولویت بندی اهمیت در هفت فاکتور موانع انسانی، مالی، حمایتی و پشتیبانی، مدیریتی، زیربنایی، فرایندی و علمی و پژوهشی دسته بندی کردند (۲۷).

جامعه ایران از لحاظ استعداد انسانی بسیار غنی است و از این حیث زمینه مناسبی وجود دارد. ولی ظاهراً ریشه مشکل را باید در فقدان برنامه‌ریزی شایسته جستجو کرد که خود این مسئله نیز احتمالاً ریشه عمیقتری در عدم شناخت و ناآگاهی نسبت به مشکلات واقعی و اصلی دارد. در ایران مشغول شدن جوانان در رشته ورزشی خاص بیشتر بر پایه سنتها، آرزوها و علایق فردی استوار است و به محبوبیت آن ورزش، فشار والدین، تخصص معلمان مدارس و فراهم بودن امکانات ورزش موردنظر بستگی دارد (۲۸). با

تدوین قوانین و مقررات استعدادیابی در مدارس و برگزاری کارگاه‌های آموزشی استعدادیابی ورزشی برای معلمان ورزش می‌تواند به افزایش دانش معلمان در این زمینه کمک شایانی نمود (۲۵). به منظور بازدهی مناسب و شناسایی مطلوب استعدادها لازم است که از مربیان با تجربه و صلاحیت دار به منظور شناسایی و پرورش استعدادها استفاده شود (۲۹). نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که معلمان ورزش مهمترین گروه برای استعدادیابی در فوتبال هستند که بسیاری از آنها با روش‌های علمی استعدادیابی فوتبال آشنایی ندارند، و بهترین روش برای استعدادیابی در فوتبال را روش علمی می‌دانند. جکوب (۲۰۱۴) در پژوهش خود بر روی دانشجویان ورزشکار چند رشته ورزشی منتخب به این نتیجه رسید که شناسایی ورزشکاران دانشجوی مستعد بر اساس مشاهده مربیان در طول رقابت‌های داخلی است و هیچ روش علمی در فرایند شناسایی استعدادها اعمال نمی‌گردد (۳۰). میرحسینی (۱۳۸۲)، روش آزمون و تست را مهمترین روش برای استعدادیابی فوتبال معرفی کرده است (۳۱). متأسفانه در مدارس به تخصص معلمان ورزش توجهی نمی‌شود و در بسیاری از نقاط کشور دیده می‌شود که معلمان ورزش حتی در زمینه تربیت بدنی نیز تخصص ندارند و نیروهای مازاد آموزش و پرورش بصورت معلم ورزش بکار گرفته می‌شوند، برای رشد و پیشرفت در فوتبال کشور دانش‌آموزان باید در مدارس زیر نظر معلمان ورزش اختصاصی فوتبال که به رشته فوتبال آشنایی کامل دارند و دوره‌های مربیگری فوتبال را گذرانده‌اند استعدادیابی و پرورش داده شوند، استفاده از مربیان ورزش با تخصص فوتبال در آموزش و پرورش، برگزاری کارگاه‌های آموزشی استعدادیابی و دوره‌های مربیگری فوتبال می‌تواند به معلمان ورزش مدارس در امر استعدادیابی و پرورش استعدادها فوتبال کشور کمک شایانی کند، همچنین این پژوهش پیشنهاد می‌کند فدراسیون فوتبال قانون حداقل مدرک مربیگری درجه A(AFC) برای مربیگری در لیگ‌های پایه آسیا ویژن وضع کند، این امر باعث می‌شود که مربیان برای شرکت در دوره‌های مربیگری و آشنایی با علم روز فوتبال و استعدادیابی ترغیب شوند و از جهت دیگر چون که مربیان پایه وظیفه سنگین آموزش فوتبال را بر عهده دارند، با شرکت در این دوره‌ها و کسب دانش در امر آموزش بازیکنان نیز می‌توانند موفق‌تر باشند.

از دیدگاه مدیریتی در سطوح حرفه‌ای ورزش شناسایی و پرورش ورزشکاران نخبه و با استعداد امری بسیار مهم و اساسی می‌باشد، در ورزش فوتبال این موضوع با تصویب قانون بوسمن^۱ در سال ۱۹۹۵ میلادی نمود بیشتری پیدا کرد و باشگاه‌ها جهت فائق آمدن بر هزینه‌های ناشی از دستمزد نجومی بازیکنان در زمینه شناسایی و پرورش بازیکنان جوان به عنوان یک روش مؤثر اقتصادی سرمایه‌گذاری کرده‌اند (۳۲). با توجه به توسعه روزافزون و صنعتی شدن فوتبال و توجه بسیار به جنبه‌های اقتصادی آن و علاقه فراوان نوجوانان و جوانان برای پیوستن به جمع بازیکنان حرفه‌ای فوتبال، دست‌اندرکاران، مدیران و مربیان مدارس و باشگاه‌های فوتبال را بر آن داشته تا با اقدام به استعدادیابی از هدر رفتن پول، سرمایه و وقت خود و داوطلبان جلوگیری کنند (۳۳). بر اساس نتایج این پژوهش مهمترین عامل برای استعدادیابی و پرورش استعدادها در فوتبال، تشکیل کمیته تخصصی استعدادیابی در باشگاه‌ها است،

¹. Bosman Law

وظیفه این کمیته شناسایی بازیکنان با استعداد در سنین پایین است، هر چند که در ساختار سازمانی وزارت ورزش و جوانان و همچنین ادارات کل ورزش و جوانان استان‌ها پایگاهی تحت عنوان استعدادیابی وجود دارد، اما این کمیته تقریباً غیرفعال است، فعال بودن کمیته استعدادیابی در وزارت ورزش و جوانان، فدراسیون فوتبال، ادارات ورزش و جوانان، هیئت‌های فوتبال و بخصوص باشگاه‌ها می‌تواند کمک شایانی به شناسایی استعدادهای فوتبال کند.

برای رسیدن استعدادهای به سطوح حرفه‌ای فوتبال، این استعدادهای باید در سنین پایین شناسایی شوند تا رشد و توسعه توانایی‌های بالقوه آنها به تکامل برسد. در حقیقت کشف استعدادهای در فوتبال مرحله اول فرآیند پرورش استعدادهای می‌باشد، در این فرآیند بعد از کشف استعدادهای، رشد مهارت‌های ذاتی و اکتسابی بازیکنان در آکادمی‌ها ادامه می‌یابد و با حرفه‌ای شدن بازیکنان در باشگاه‌ها به تکامل می‌رسد (۳۴). دومین عامل مهم برای استعدادیابی و پرورش استعدادهای در فوتبال تشکیل مدرسه‌های تخصصی فوتبال است، مدرسه‌های تخصصی فوتبال با فراهم کردن محیطی مناسب برای دانش‌آموزان که در کنار تحصیل، تمرینات تخصصی فوتبال را زیر نظر مربیان مجرب فوتبال به طور منظم و مستمر انجام دهند شرایط را برای پرورش این استعدادهای فراهم می‌آورد. اگر مسئولین آموزش و پرورش با دید تخصصی به استعدادیابی و پرورش استعدادهای نگاه کنند علاوه بر عوایدی که برای ورزش کشور به دست خواهد آمد می‌تواند برای آموزش و پرورش نیز عواید اقتصادی داشته باشد، به این صورت که دانش‌آموزان در سال اول ابتدایی استعدادیابی شوند و در مدارس تخصصی فوتبال در مسیر پرورش استعدادهای قرار گیرند، بعد از اتمام دوران تحصیل دانش‌آموزان آموزش و پرورش می‌توانند این بازیکنان را به تیم‌های حرفه‌ای عرضه کنند و از منافع اقتصادی آن بهره‌مند شود. به مربیان و متولیان استعدادیابی در فوتبال توصیه می‌شود جهت شناسایی بازیکنان مستعد همواره به شاخص‌های استعدادیابی در فوتبال توجه نمایند. مربیان فوتبال باید تلاش کنند تا شناسایی بازیکنان فوتبال، به صورت تصادفی، علاقه شخصی و خانوادگی نباشد بلکه با بکارگیری روش‌های علمی و از طریق تعیین و اولویت‌بندی شاخص‌های مختلف صورت گیرد، چرا که در این صورت علاوه بر صرفه جویی در وقت و هزینه، موفقیت بیشتری در رسیدن به اوج عملکرد ورزشی حاصل می‌شود و نهایتاً از عواقب روحی و روانی عدم موفقیت تا حد بسیار زیادی جلوگیری کرد. آکادمی ملی المپیک، فدراسیون فوتبال، هیئت‌های فوتبال استانی و شهرستانی و حتی باشگاه‌های فوتبال کشور باید این مقوله را جدی گرفته و به استعدادیابان خود تاکید نمایند که جهت انجام مقوله استعدادیابی از سبک‌های سنتی دست بکشند و از روش‌های علمی که اثربخشی بسیار بیشتری نسبت به روش‌های قدیمی و سنتی دارند، استفاده نمایند (۳۵).

سومین عامل مهم برای استعدادیابی و پرورش استعدادهای فوتبال برگزار کردن مسابقات منظم لیگ کشوری در رده‌های سنی مختلف است. مهدی پور و زربخش (۱۳۹۱) در پژوهش خود به این نتیجه رسیده‌اند که اجرای مسابقات در رده‌های سنی نونهالان و نوجوانان وسیله‌ای مهم برای شناسایی و کشف استعدادهای فوتبال است (۲۴). بسیاری از فوتبالیست‌های خورده‌سال و نونهال در کشور مابه دلیل مقطعی بودن تمرینات آنها فقط در ۳ ماهه تابستان تمرینات منظمی دارند و بعد از تابستان تمرینات آنها تعطیل می‌شود، با برگزاری منظم مسابقات در رده‌های پایه بخصوص در رده‌های نونهالان و نوجوانان

باعث می‌شود که از مقطعی بودن تمرینات آنها جلوگیری شود و در طول سال تمرینات منظم و مستمری داشته باشند و بازیکنان با استعداد به سمت شکوفا شدن در فوتبال هدایت شوند.

عوامل مهم دیگر برای استعدادیابی و پرورش استعدادها در فوتبال عبارتند از: الزام کردن تمام باشگاه‌ها در لیگ برتر و لیگ یک به داشتن تیمی در تمام رده‌های سنی، (بعد از ناکامی تیم ملی آلمان در جام جهانی ۱۹۹۸ فدراسیون فوتبال این کشور باشگاه‌ها را ملزم کرد که در تمامی رده‌های سنی مدارس فوتبال داشته باشند و کار آموزش به بازیکنان فوتبال را انجام دهند، فدراسیون فوتبال آلمان با تزریق ۷۰۰ میلیون یورو به فوتبال پایه شرایط را برای سرمایه‌گذاری برای تیم‌های پایه فراهم کرد، نتیجه این برنامه و سرمایه‌گذاری بر روی بازیکنان در سنین پایین قهرمانی تیم ملی آلمان در جام جهانی ۲۰۰۶ شد، و از آن زمان به بعد آلمان دوباره به سطح اول فوتبال اروپا و جهان برگشت، از دیگر مزایای این برنامه آلمان‌ها این بود که امروزه بیش از هر نیمی بازیکنان شاغل در فوتبال آلمان را بازیکنان بومی آلمان تشکیل می‌دهند، و فوتبال آلمان که به فوتبال ماشینی شناخته شده بود امروز به عنوان یک فوتبال جذاب در دنیا شناخته شده است). تشکیل آکادمی فوتبال استانی در تمامی استان‌ها، الزام کردن تمام باشگاه‌ها در لیگ برتر و لیگ یک به داشتن تیم "ب"، الزام کردن قرارگرفتن بازیکنان رده جوانان و امید خود باشگاه در لیست تیم بزرگسالان آن باشگاه.

این پژوهش برای استعدادیابی و پرورش استعدادهای فوتبال پیشنهاد می‌کند که کمیته‌های تخصصی استعدادیابی فوتبال در باشگاه‌ها و اداره ورزش و جوانان شهرستان‌ها تشکیل شود و آموزش و پرورش مدارس شبانه روزی فوتبال را احداث کند. بدین ترتیب می‌توان از منابع انسانی موجود چه در سطوح مدیریتی و چه در بحث استعدادها به نحو بهتری استفاده کرد.

منابع

۱. صادقی، حیدر. (۱۳۹۱). استعدادیابی ورزشی از منظره بیومکانیک، دومین همایش ملی استعدادیابی ورزشی، تهران: سازمان ورزش بسیج، ص: ۱.
2. Peltola, E. (1992). Talent Identification. *New Studies Journal*, 17(3), 7-12.
3. Sæther, S. A. (2014). Identification of Talent in Soccer – What Do Coaches Look For?. <https://www.researchgate.net/publication/263889737>.
4. Larkin P., Reeves M.J. (2018) Junior-elite football: time to re-position talent identification? *Soccer & Society*, 20(3), 1-10.
5. Christensen M.K. (2009). "An eye for talent": Talent identification and the "practical sense" of top-level soccer coaches. *Sociology of Sport Journal*, 26(3), 365-382.
۶. ابراهیم، خسرو؛ حیدری، محمود؛ معموری، علیرضا (۱۳۸۳). بررسی وضع موجود و تدوین شاخص‌های استعدادیابی در رشته والیبالی، پژوهش در علوم ورزشی، دوره ۲، شماره ۵، ص: ۱۴-۱.

۷. احسانی، محمد. (۱۳۷۹). روش استعدادیابی در فوتبال (اقتباس از فدراسیون فوتبال انگلستان). چاپ اول، اصفهان: انتشارات عروج، ص: ۳۴-۲۵.
8. Bennett, Kyle J. M. Vaeyens, R., Franssen, J. (2019). Creating a framework for talent identification and development in emerging football nations, *Science and Medicine in Football*, 3(1), 36-42.
۹. یوسفی، بهرام؛ گودرزی، محمود؛ بهپور، ناصر (۱۳۸۴). بررسی وضع موجود و تعیین شاخص‌های استعدادیابی در رشته کشتی، حرکت، دوره ۲۵، شماره ۲۵، ص: ۸۱-۶۳.
10. Martindale R, Collins D, Daubney J. (2005). Talent development: a guide for practice and research within sport. *Quest -Illinois- National Association for Physical Education in Higher Education*, 57(4), 353-375.
۱۱. براون، جیم (۱۳۸۵). استعدادیابی در ورزش، ترجمه آرشم، سعید؛ رادنی، الهام، چاپ اول، اصفهان: انتشارات علم و حرکت، ص: ۱۰۵-۸۹.
۱۲. فراهانی، ابوالفضل؛ عبدوی‌بافتانی، فاطمه (۱۳۸۳). امکانات و تجهیزات پایگاه‌های ورزش قهرمانی و نقش آن در توسعه ورزش کشور، مجله حرکت، شماره ۲۹، ص: ۸۳-۶۹.
۱۳. هادوی، فریده (۱۳۸۷). تحلیل منتخبی از روش‌های استعدادیابی بر دوهای سرعتی و استقامتی در پسران جوان و ارائه الگو، رساله دکتری، تهران: دانشگاه تربیت معلم تهران.
14. Vaeyens RM, Malina M, Janssens B, Van Renterghem J, Bourgeois J, Vrijens RM, Philippaerts A. (2006). Multidisciplinary Selection Model for Youth Soccer: the Ghent Youth Soccer Projec. *Br J Sports Med*. 40(11), 928-934.
۱۵. ظریفی، مجتبی؛ عزیزاده، نورالله؛ دلدار، ابراهیم؛ باهمت، محمود (۱۳۹۰). نحوی شکل‌گیری استعدادیابی در رده‌های سنی پایه با ارائه مدل، نخستین همایش ملی دستاوردهای جدید علمی در توسعه ورزش و تربیت بدنی، گرگان، دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرگان، ۳۰۴-۲۹۶.
16. Helsen W. (2000). The role of talent. Physical precocity and practice in the development of soccer expertise. *Journal of sport science*, 18(12), 727-736.
۱۷. دوستداری، سجاد؛ اشرف گنجویی، فریده؛ سهیلی، بهزاد (۱۳۹۳). مشکلات استعدادیابی فوتبال، مدیریت ورزشی، دوره ۷، شماره ۴، ص: ۶۳۵-۶۲۱.
18. Jarver, J. (1982). Do We Need Talent Identification. *Modern Athlete and Coach*, 20(2), 8-17.
19. Bompa T. Q. (1985). Talent Identification science periodical on research and technology in sport. *Ottawa*. 12(5), 1-11.
20. Brown J. (2001). Sports talent. *Human kinetics*, 23(4), 243-322.
21. Gonçalves, Carlos E.B., Rama, Luís M.L., Figueiredo, António B. (2012). Talent Identification and Specialization in Sport: An Overview of Some Unanswered Questions. *International Journal of Sports Physiology and Performance*, 7, 390-393.

22. Pruna, R., Tribaldos, L. M., Bahdur, K. (2018). Player talent identification and development in football. *Apunts Med Esport*, 53(198), 43-46.
۲۳. قراخلو، رضا؛ افضل‌پور، اسماعیل (۱۳۸۶). بررسی وضع موجود و تدوین شاخص‌های استعدادیابی در رشته فوتبال، طرح پژوهشی، تهران: پژوهشکده تربیت بدنی.
۲۴. مهدی‌پور، عبدالرحمن؛ زربخش، علیرضا (۱۳۹۱). تدوین شاخص‌های استعدادیابی در رشته فوتبال از دیدگاه مربیان برجسته فوتبال، دومین همایش ملی استعدادیابی ورزشی، تهران: سازمان ورزش بسیج، ص: ۱۱۷-۱۱۶.
۲۵. غفوری، فرزاد (۱۳۸۲). مطالعه و بررسی نگرش متخصصان تربیت بدنی به نقش رسانه‌ها جمعی در گرایش مردم به ورزش قهرمانی و همگانی، حرکت، دوره ۱۶، شماره ۱۶، ص: ۷۸-۵۷.
۲۶. حسینی، سید شاهو؛ حمیدی، مهرزاد؛ قربانیان رجبی، آسیه؛ سجادی، سیدنصرالله (۱۳۹۲). شناسایی قوتها، ضعفها، فرصتها و تهدیدهای استعدادیابی در ورزش قهرمانی جمهوری اسلامی ایران و تنگناها و چالشهای فراروی آن، نشریه مدیریت ورزشی، شماره ۱۷، ص: ۵۴-۲۹.
۲۷. اسدی، نوید؛ گودرزی، محمود؛ سجادی، سیدنصرالله، علی دوست قهفرخی، ابراهیم (۱۳۹۶). بررسی موانع استعدادیابی در ورزش ایران، رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی، دوره ۵، شماره ۱۸، ص: ۳۲-۲۳.
۲۸. بارفروش، احمد (۱۳۸۷). تحلیل محتوای نشریات ورزشی، سه ماهه دوم ۱۳۸۷، دفتر مطالعات و توسعه رسانه‌ها، معاونت امور مطبوعاتی و اطلاع‌رسانی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
۲۹. عزیزی، بیستون؛ نصرالهی، احمد؛ کریمی، علی‌محمدی (۱۳۹۱). بررسی موانع استعدادیابی در مدارس شهر تهران از دیدگاه کارشناسان، دومین همایش ملی استعدادیابی ورزشی، تهران: سازمان ورزش بسیج، ص: ۳۹-۳۸.
30. Jacob, A. (2014). Assets and modes of identification and development of talented student-athletes in selected disciplines in Kenyan universities. A research thesis submitted in partial fulfillment of the requirement for the award of the degree of Master of Science (leisure and recreation management) of Kenyan university school of applied human sciences.
۳۱. میرحسینی، محمدعلی (۱۳۸۲). تعیین شاخصهای استعدادیابی فوتبال در نوجوانان ۱۰-۱۲ ساله از دیدگاه مربیان مدارس فوتبال استان فارس و ارائه جدول معرفی شاخص‌ها، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.
32. Williams A. M., Reilly T. (2000). Talent identification and development in soccer. *Journal of sport sciences*, 15(15), 634-650.
33. Kate Verljic, Clifford J. (2008). Coaching knowledge in identifying football talent *International Journal of Coaching Science*. The University of Queensland, Australia, 1(1), 1-34.
34. Henderickson K, Stambulova, N., Kaya Roessler K. (2010). Holistic approach to athletic talent development environments. A successful sailing milieu. *Psychology of sport and Exercise*, 11(5), 212-222.

۳۵. نصیری، مهران؛ اشرف گنجویی، فریده؛ امیرتاش، عبدالرضا؛ سجادی هزاوه، حمید (۱۳۹۵). بررسی شاخصهای استعدادیابی فوتبال از دیدگاه مدرسان ایرانی کنفدراسیون فوتبال آسیا، فصلنامه مدیریت و توسعه ورزش، شماره ۲، ۳۷-۱۹.

.....